

М.Л.Бутрин

«МАТЕРІАЛИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОГРАФІЇ» В БІБЛІОГРАФІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НТШ

Наукове товариство ім. Шевченка у Львові — перша в Україні наукова установа, яка поставила на наукову основу розвиток української бібліографії ще 1885 р. у журналі «Зоря» (1880—1887 рр.), а згодом у «Літературно-науковому віснику» (1898—1932 рр.).

Для наукового опрацювання бібліографії НТШ у 1908 р. організовує Бібліографічну комісію (з 1934 р. Бібліологічна) з десяти членів, які мали репрезентувати великі видавничі центри України, Галичини, Буковини, Закарпаття, а також Америки.

Крім того, до бібліографування української друкованої продукції передбачалось залучити фахівців з різних міст України, які мали постійно стежити за видавничим рухом на певній території і подавати комісії (на початку кожного року) списки українських і українознавчих видань за минулий рік. Так вирішувалось питання інформування про українські друки в час української бездержавності і відсутності національної бібліографічної інформації.

Бібліографічна комісія НТШ у 1910 р. розробила й опублікувала в «Хроніці НТШ» за 1910 р. (ч. 44, с. 18—20) спеціальну «Відозву Бібліографічної комісії НТШ», в якій повідомлялось про започаткування поточної бібліографічної інформації та про українські видання, для чого створювалося спеціальне бібліографічне бюро. Комісія мала на меті «постійно вести, рік за роком, докладний список усього, що виходить у нашій мові, незалежно від змісту видання, від національних, політичних, суспільних переконань авторів, чи видавців, незалежно від правопису» (Хроніка НТШ, 1910, ч. 44, с. 20—21).

Членами бібліографічної комісії стали відомі українські вчені і бібліографи Михайло Возняк, Володимир Гнатюк, Василь Доманицький, Філарет Колесса, Михайло Комаров, Іван Кревецький, Іван Крип'якевич, Володимир Левицький, Іван Левицький, Володимир Перетц, Іларіон Свенціцький, Микола Сумцов, Василь Щурат та ін. Обрано президію комісії, до складу якої ввійшли знаний львівський бібліограф Іван Левицький (голова), Володимир Левицький та Іван Крип'якевич (заступники голови) і Михайло Возняк (секретар).

Прийнято ухвалу про видання друкованого органу Бібліографічної комісії, нової серії «Матеріали до української бібліографії», невеликих бібліографічних покажчиків, загального покажчика про українські видання XIX ст., стародруків та ін.

Важливим здобутком комісії було видання «Матеріалів до української бібліографії». Перших три томи цієї серії являли собою працю Івана Левицького «Українська бібліографія Австро-Угорщини за 1897—1900 роки» [4], яка була хронологічним продовженням «Галицко-русской библиографии XIX ст.». «Українська бібліографія Австро-Угорщини» була доведена хронологічно до 1893 р. і вийшла в 1909—1911 рр. Картотека цієї праці зберігається у відділі рукописів Наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Вона не вийшла друком у зв'язку зі смертю в 1913 р. Івана Левицького.

Діяльність бібліографічної комісії перервала Перша світова війна (1914—1918 рр.), яка продовжилась українсько-польською війною (1918—1919 рр.). Не було видано Франкових доповнень до «Галицко-русской библиографии» Івана Левицького, які він зробив за участю Михайла Возняка та Ярослава Гординського. Доповнення включали: список 106 українських видань, випущених у Галичині в 1843—1880 рр., список статей про Галичину і Буковину з польськомовної «Газети львовской» за 1811 р., алфавітний список 27 галицьких видань 1843—1888 рр. Усі ці матеріали приписуються Ярославові Гординському, який потім уточнив, що йому належить тільки останній список. Збереглися вони в особистому архіві Івана Франка в Києві (Корнейчик І. Історія української бібліографії: Дожовтневий період. Харків, 1971. С. 257—258).

Війна перешкодила видавати і розпочатий Бібліографічною комісією періодичний гектографований «Бібліографічний вісник», перший номер якого побачив світ у 1914 р. і планувався до виходу 7 числа

кожного місяця. (До наших днів не збереглося жодного числа цього видання).

Однак, незважаючи на важкі умови, Бібліографічна комісія НТШ не припиняє свою роботу. У 1818 р. виходить черговий, четвертий, том «Матеріалів до української бібліографії». Це праця відомого українського бібліографа (з 1914 р. голови Бібліографічної комісії НТШ) Володимира Дорошенка «Спис творів Івана Франка» за сорок років літературної діяльності (другий випуск книги з'явився в 1930 р. [1]), в якій подавались публікації творів письменника, література про його життя і діяльність, рецензії на твори. На жаль, у роки совєцького панування в Галичині ця робота, як і інші томи «Матеріалів до української бібліографії», була вилучена з культурного обігу і перебувала під забороною: праці В.Дорошенка — тільки за прізвищем автора, інші — за зміст.

П'ятий том «Матеріалів до української бібліографії» вийшов у 1924 р. як «Бібліографія українознавства» відомого українського бібліографа Володимира Калиновича [3]. Праця включала матеріали з українознавства за суворе десятиліття нашої історії (1914—1923 рр.).

У шостому томі «Матеріалів...» було надруковано працю В.Дорошенка до 100-річчя з дня смерті великого німецького письменника В.Гете [2]. Бібліограф старанно зібрав і опрацював українські переклади В.Гете, переспіви та інші наслідування, скромно назвавши свій твір «спробою бібліографії».

Сьомий том «Матеріалів...» присвячений героїчній боротьбі Українських Січових Стрільців за українську самостійну державу [5]. Автор покажчика — Іван Шендрик, колишній керівник видавництва генерального штабу української армії.

Шість томів «Матеріалів...» вийшли під егідою Бібліографічної комісії НТШ, а останній, сьомий, — Бібліологічної комісії НТШ (змінилась тільки її назва, а основні принципи діяльності майже не змінились). Очолював Бібліологічну комісію до кінця її функціонування Володимир Дорошенко. Свою діяльність комісія припинила разом з НТШ, яке було ліквідоване совєцькими властями в 1940 році.

«Матеріали до української бібліографії» були значним внеском у розвиток української науково-допоміжної бібліографічної інформації. Покажчики серії, складені відомими українськими бібліографами, відзначаються повнотою охоплення матеріалу і способами його розміщення, доволі повними бібліографічними описами, іноді наяв-

ністю коротких анотацій та іншими елементами бібліографічної характеристики.

1. Дорошенко В. Спис творів Івана Франка з додатком статей про нього і рецензій на його писання. Львів, 1918. Вип. 2. Критика і публіцистика. Львів, 1930. 2. Дорошенко В. Гете в українських перекладах, переспівах та наслідуваннях: Спроба бібліографії з нагоди століття смерті великого німецького письменника. Львів, 1932. 3. Калинович І. Бібліографія українознавства за 1914—1923 рр. Вип. 1. Історія України. Публікації в українській мові. Львів, 1924. 4. Левицький І. Українська бібліографія Австро-Угорщини: за роки 1887—1900. Львів, 1909—1911. Т. 1—3. 5. Шендрик І. Матеріали до бібліографії Січових Стрільців. Львів, 1937.

Стаття надійшла до редакції 24.01.96